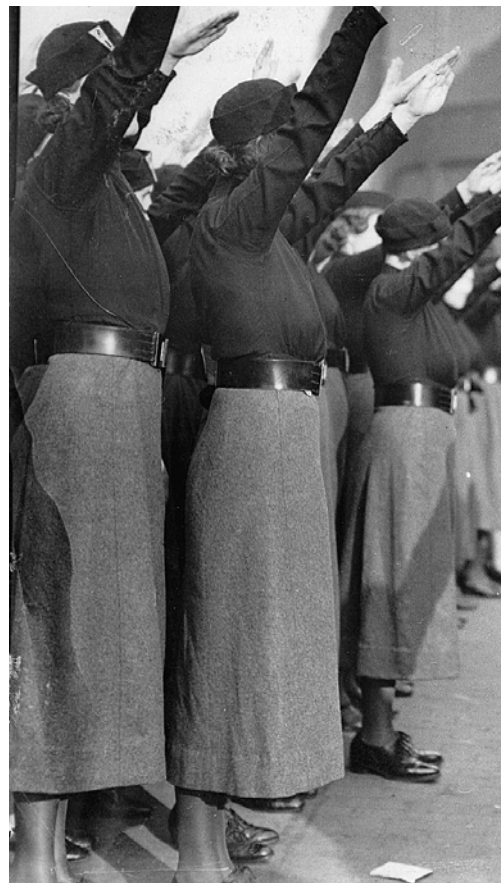

Els amics britànics de Hitler

Una àmplia representació de la més alta aristocràcia anglesa, que inclou el rei Eduard VIII, sentia una gran simpatia i admiració per Adolf Hitler i el seu règim nazi.

Reportatge de Miquel Payeras

Malgrat l'espessa capa de silenci que ha intentat que la memòria col·lectiva britànica no ho recordi, una àmplia representació d'aristòcrates anglesos va apostar pel nazisme a la dècada dels anys 30 del segle XX. El 1936, ara fa vuitanta anys, es va començar a esvaïr el somni totalitari dels amics britànics de Hitler.

Els amics de Hitler

Es coneixia l'admiració que aixecava el feixisme i el nazisme entre l'*alta* societat anglesa –i no tan britànica, ja que quasi tots eren aristòcrates anglesos– en els anys anteriors a la Segona Guerra Mundial. Fins fa poc temps es donava per fet que es tractava de casos aïllats. En realitat, però, va ser una vasta representació de l'aristocràcia anglesa més *selecta* la que assumí el nazisme quasi com una qüestió de classe, com un segell identificador dels grans privilegiats, que odiaven els jueus, que temien els canvis socials que Gran Bretanya experimentava i que, sobretot, sentien pànic

davant del creixement del socialisme i del comunisme.

D'ençà del començament dels anys 2000, un grapat d'historiadors han començat a revisar el paper polític que jugà aquest *distingit* grup. Entre altres autors destaca Ian Kershaw (1943), considerat un dels millors especialistes britànics en Hitler i el nazisme. El 2004 publicà a Londres *Making friends with Hitler: Lord Londonderry and the British road to war* –literalment “Fer amistat amb Hitler: Lord Londonderry i el camí britànic cap a la guerra”, publicat a Barcelona dos anys després amb el títol *Un amic de Hitler. Anglaterra i Alemanya abans de la Segona Guerra Mundial*– una obra que obrí el camí a d'altres historiadors que des de llavors han insistit en la mateixa línia d'investigació. Kershaw se centra en la figura de Charles Stewart Henry Vane-Tempest-Stewart, marquès de Londonderry, que arribà a ser ministre de l'Aire britànic, i que fou un dels molts aristòcrates que en aquells anys trenta se sentien incòmodes amb els canvis que manifestava la societat britànica, que

temien la pressió socialista i comunista i que veïen en els règims autoritaris d'Alemanya i d'Itàlia un model per a una possible solució. No es tractava, diu l'autor, de meres preses de posició aïllades, sinó d'un sentiment de classe que, a més, disposava de corrents de transmissió de gran influència en el món polític. Assegura Kershaw que per això s'explica la política de diàleg i d'intent de pacte amb Hitler del primer ministre (1937-1940) Nevill Chamberlain. Per la mateixa raó s'ha d'entendre la política de no intervenció britànica a la guerra civil espanyola. Aquesta política exterior responia, a parer de l'historiador, al pànic que sentia la *selecta* classe dirigent davant el possible adveniment de règims socialistes i/o comunistes arreu d'Europa que poguessin acabar contaminant la Gran Bretanya.

Un altre historiador, Lawrence James, especialitzat en l'Imperi britànic, és autor d'*Aristocrats: Power, Grace and Decadence* (“Aristòcrates, poder, gràcia i decadència”, Londres, 2009), llibre en el qual retrata personatges com ara lord

Oswald Mosley en una desfilada de la seva Unió Britànica de Feixistes, uniformat a l'estil militar, tal com feien els feixistes italians i els nazis alemanys.

Durlington, el duc de Westminster, lord Redesdale, el marquès de Graham, el duc de Buccleuch i lord Ramsay, que foren admiradors entusiastes del nazisme, i insisteixen en la idea que no es tractava d'emmirallaments individuals sinó que eren mostres personals d'una reacció de classe. James afegeix a l'anticomunisme i a la por davant dels canvis socials un altre element identificador del grup d'aristòcrates nazis britànics: el profund antisemitisme. En efecte, "l'antisemitisme visceral havia quallat entre les classes altes durant el període d'entre guerres", diu l'historiador. Veien els jueus "com uns arribistes agressius amb una gran habilitat per enriquir-se justament en el moment en què les grans fortunes dels aristòcrates començaven a minvar".

L'atracció que sentia la distinció social ociosa i privilegiada pel dictador alemany la personalitzà com poca altra gent la bella i jove aristòcrata Unity Mitford –nascuda el 1914–, filla de lord Redesdale, la qual arribà a admirar tant i tant el *Führer* que se n'anà a Berlín a conèixer-lo, es convertí en una de les seves amants

i quan esclatà la guerra i l'obligaren a deixar Berlín es pegà un tir al cap –de resultes del qual quedà en coma fins a la mort el 1948– per mor de la desesperació que sentia per haver d'abandonar el seu amor. Tothom de l'alta societat coneixia el cas, tanmateix cap parell social li va retreure res a ella ni a la seva família. Ho veien d'allò més normal.

El rei nazi

La successió de noves obres historiogràfiques que documenten les estretes relacions entre els aristòcrates britànics i el nazisme ha molestat no pocs cercles de l'actual –encara– alta societat d'aquell país. Però cap revelació no ha incomodat tant com la del diari *The Sun* el juliol de 2015: una antiga gravació de cine familiar d'escassos disset segons, segurament enregistrada a la residència d'estiu de Balmoral, possiblement el 1936, que mostra l'actual reina quan era petita saludant amb el braç en alt –a l'estil romà que havien adquirit els feixistes i nazis–, igual que ho feien la seva germana Margaret, la seva mare i el seu

oncle el rei Eduard VIII. L'escàndol fou majúscul. El palau de Buckingham va emetre un comunicat en el qual considerava "lamentable" que una "pel·lícula privada" s'hagués publicitat "d'aquesta manera".

La historiadora Karina Urbach, de la Universitat de Londres, que estava a punt de publicar aleshores el seu llibre *Go-Betweens for Hitler* ("Els mediadors de Hitler", també sobre els *friends* aristòcrates que se sentien enlluernats pel règim nazi), explicà a la BBC i a d'altres mitjans que "si bé és clar que no es pot culpar a la reina [actual, Isabel] per fer la salutació nazi perquè era molt petita, sa mare no hauria d'haver permès mai una cosa així", una actitud que desvela clarament "la inclinació de l'alta aristocràcia" cap al nazisme.

Al cim de l'aristocràcia amiga de Hitler hi havia qui tenia més títols que ningú: el rei Eduard VIII. Des de finals dels anys 90 han aparegut un grapat de treballs d'investigació històrica sobre el monarca, coronat el gener de 1936 i que, com és força conegut, abdicà al desembre del mateix any per amor a la divorciada nord-americana Wallis Simpson, segons assegura l'ensucrada llegenda. Res més lluny de la realitat. Ja el 1995 el Channel Four TV emeté un documental significativament titulat "Eduard VIII. El rei traïdor", en el qual se'l mostrava com un entusiasta admirador dels nazis que fou obligat a dimitir per raó d'aquesta inclinació ideològica. Les noves aportacions, com per exemple el llibre citat d'Urbach, van en la mateixa línia. Avui ja ningú es creu la versió de la renúncia per amor. Eduard era un nazi convençut, fins i tot el 1937, pocs mesos després d'haver renunciat al càrrec, viatjà a Berlín, on es deixà fotografiar passant revista a les tropes, saludant Hitler... Urbach, a més, acusa l'antic rei d'haver pactat amb el *Führer* –segons la documentació que ha trobat a Espanya en fonts franquistes– que seria una altra vegada el monarca de Gran Bretanya després que els nazis conquerissin el país.

Oswald Mosley intentà fer quallar entre les classes mitjana i baixa britàniques allò que existia com a segell de classe entre els més privilegiats: la ideologia nazi-feixista. Cap aristòcrata britànic no fou tan nazi com el rei Eduard VIII, gran admirador de Hitler, per la qual cosa es veié obligat a abdicar el desembre de 1936.

→ Unió Britànica de Feixistes

En aquest ambient ideològic en què vivia l'aristocràcia anglesa era impossible que no bullís la idea de fer un partit polític que defensés a les clares les tesis nazis i feixistes a Gran Bretanya. Oswald Ernard Mosley féu la passa. Nascut el 1896 en una família de rics terratinents, no era noble de sang però sí que ho fou per matrimoni quan es casà amb la filla de lord George Curzon, influent polític conservador que li obrí les portes de les cases i despatxos més elitistes de Londres. Enfrontat amb la direcció del Partit Conservador, es passà als laboristes el 1924, però tampoc aconseguí bona sintonia amb la prefectura. Així que finalment el 1931 va fer la passa que ambicionava des de feia temps: creà el seu propi partit, el New Party. Naixia prometent que acabaria la creixent desocupació fruit de la recessió econòmica que s'havia instal·lat també a la Gran Bretanya com a conseqüència del *crack* de 1929. Enlluernat pel feixisme, viatjà a Roma, on conegué personalment Benito Mussolini, i en tornar a Londres, ja el 1932, rebatejà la seva formació amb el nom d'Unió Britànica de Feixistes. Començà a vestir a l'estil militar –botes altes, gorra de plat i uniforme de color marró obscur– i a fer encesos discursos contra l'amenaça socialista, comunista i jueva, la qual encisava l'alta societat britànica i no pocs grans empresaris, alguns dels quals tenien el control d'importants diaris –com el *Daily Mail*– que donaren suport a Mosley i el seu partit.

De bon començament ja el líder totalitari anglès procurà, a l'estil del Partit Nazi alemany i del Feixista italià, donar conhort als esporuguits anticomunistes i grans empresaris i gent de l'*alta* societat, així com intentà exaltar i atreure's les classes populars més castigades per la recessió econòmica a través d'un discurs populista de solucions fàcils per als problemes complexos. Durant l'any 1934 el partit superà la xifra de 8.000 militants, bona part dels quals feien contínues manifestacions, repartien propaganda a les barriades més humils de Londres,

repetien les consignes de la direcció pertot arreu... La premsa començà aleshores a prendre's seriosament les opcions polítiques de futur de la BUF, tal com era conegut el partit, per les sigles de la Bri-

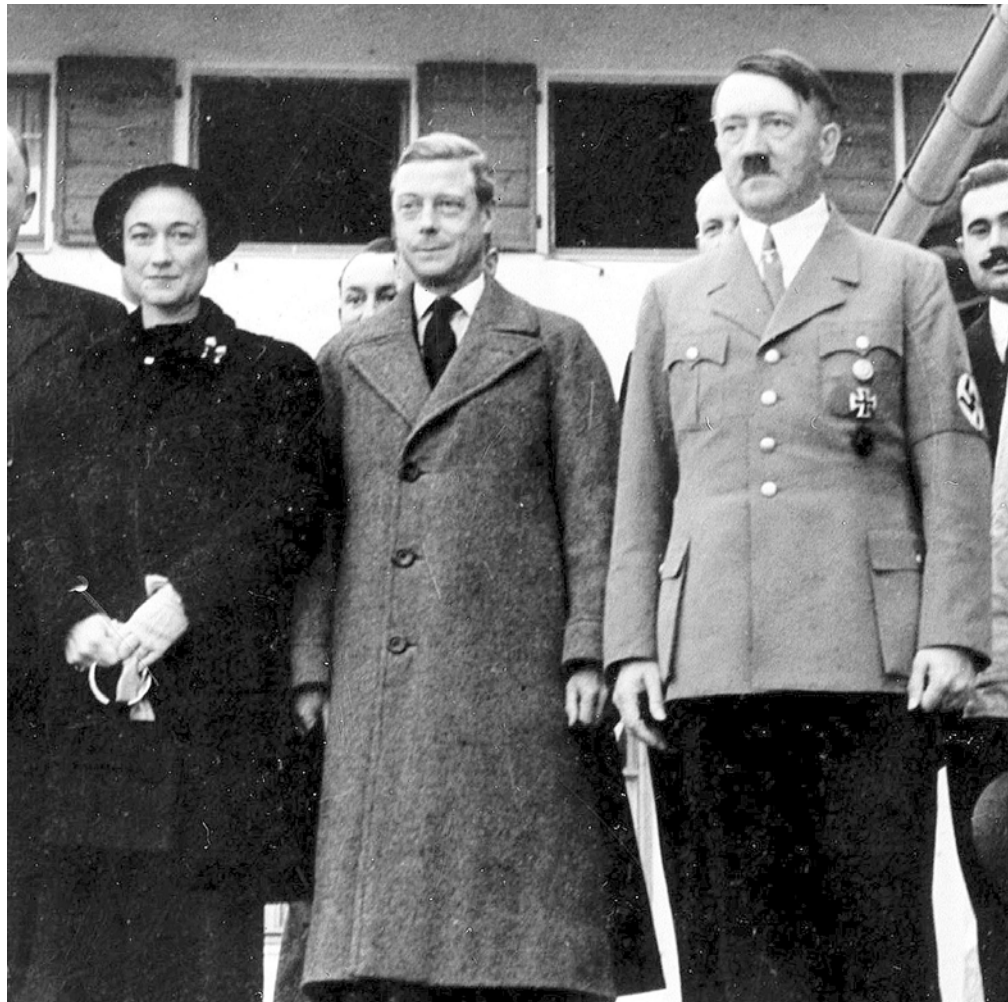
EDUARD VIII PACTÀ AMB HITLER QUE TORNARIA A SER EL REI DE GRAN BREITANYA DESPRÉS DE LA INVASIÓ NAZI

ish Union of Fascists. Va ser el moment de màxima esplendor del moviment nazi-feixista anglès. Mosley inicià aleshores una tòrrida relació, coneguda per tothom, amb l'aristòcrata Diana Mitford, germana

de Unity, l'amant de Hitler, amb la qual s'acabà casant –després de divorciar-se de la seva primera dona– el 1936 a Berlín, actuant de padri de nocces el *Führer*.

Seguint la forma d'organització dels seus admirats partits alemany i italià, Mosley creà un grup d'assalt propi de la BUF, els *blackshirts*, o camises negres. Solien ser reclutats entre obrers sense feina, delinqüents menors... desgraciats sense quasi res per menjar que, un pic uniformats de negre, alimentats i intensament allixonats, formaven escamots que protagonitzaren entre 1934 i 1936 nombrosos incidents i enfrontaments violents amb els militants de partits d'esquerra, amb la complicitat de no pocs policies que els deixaven fer el que volien.

El 1936 Mosley decidí que calia incrementar l'estratègia de la tensió. Dirigí els seus *blackshirts* a amenaçar els interessos dels ciutadans jueus, a qui considerava responsables de bona part de les penúries econòmiques que patia el país. Consci-

ent que no podia esperar guanyar unes eleccions sense provocar aldarulls molt seriosos –havia fracassat en els comicis de 1935–, organitzà per al 4 d'octubre d'aquell any la marxa sobre l'East End. Es tractava que tots els militants i simpatitzants, uniformats, desfilessin en ordre tancat militar per aquest barri londinenc, el que tenia més població jueva. L'objectiu estratègic era meridià. Provocar la resposta violenta i tenir l'excusa per actuar contra els jueus, pensant que es guanyaria així l'admiració de les classes més conservadors i elitistes de la societat britànica. I de passada, confiava de situar el Govern en una posició extremadament dèbil. Es tractava d'una tímida rèplica de la marxa sobre Roma del Partit Feixista de Mussolini, de 1922, que el portà al poder. Però ni la BUF era la sòlida formació italiana, ni Mosley s'assemblava en res a *Il Duce* ni els jueus i esquerrans britànics es mostraren tan dèbils com els seus col·legues italians de principis de la dècada

anterior. A pesar de comptar amb la complicitat policial, que protegia de fet els feixistes, quan la desfilada entrà a l'East End, es trobà amb milers d'activistes d'esquerra i jueus que els esperaven armats amb pals, fent barricades... I esclataren els enfrontaments, que duraren tot el dia. La jornada passà a la història com la de la Batalla de Cable Street.

El govern, temorós que allò pogués repetir-se amb més intensitat i capacitat per part dels feixistes, aprovà l'Acta d'Ordre Públic que impedia les desfilades a l'estil militar i la uniformitat dels afiliats dels partits polítics. A més, donà ordres perquè la policia tingués controlats Mosley i tots els dirigents de la BUF per ser sospitosos de voler subvertir l'ordre establert. Fou el principi de la fi del somni del líder feixista britànic. Entre 1937 i 1939 intentà recuperar protagonisme alineant-se amb els que pressionaven el primer ministre Chamberlain a favor d'un pacte amb el règim de Hitler.

Tanmateix no va recuperar la força que havia demostrat els anys anteriors. Una part important de la militància l'abandonà i, quan es féu evident a tothom que la guerra era inexorable, acabà gairebé tot sol i, sobretot, estigmatitzat. A partir de 1940 rebé les clatellades que el Govern de Winston Churchill –el qual havia substituït Chamberlain– no va poder o no volgué pegar als aristòcrates nazis que havien somiat amb l'èxit de la BUF i, més tard, amb un pacte entre Londres i Berlín. El nou primer ministre ordenà la dissolució del partit ultra i el confinament en una casa sota control policial del seu líder durant tota la guerra.

Després del conflicte, Mosley intentà recuperar protagonisme públic negant l'Holocaust i criticant la incipient immigració a Gran Bretanya de ciutadans dels països de la Commonwealth, però la reacció contrària va ser tan intensa que acabà havent d'exiliar-se, primer a Irlanda i, més tard, a París, on morí el 1980. ●